

SPRAWOZDANIA

Liczenie ptaków wodno-błotnych na Pomorzu Zachodnim w sezonie 2009/2010

DOMINIK MARCHOWSKI, ŁUKASZ ŁAWICKI

Pomorze Zachodnie pełni kluczową rolę dla kilkunastu gatunków ptaków wodnych w okresie wędrówek i zimowania, zarówno w skali krajowej, jak i europejskiej (Ławicki et al. 2008, Wilk et al. 2010). Najważniejsze dla migrujących i zimujących ptaków wodno-błotnych akweny na Pomorzu Zachodnim zakwalifikowane zostały jako międzynarodowe ostoje ptaków do europejskiej sieci Natura 2000 (Wilk et al. 2010). Niniejsze liczenie na Pomorzu Zachodnim w sezonie 2009/2010 stanowi kontynuację liczeń ptaków wodno-błotnych na tym terenie zapoczątkowane w sezonie 2001/2002 (Guentzel 2002, Staszewski et al. 2002, Czeraszkwicz et al. 2003, Kaliciuk et al. 2003, Czeraszkwicz et al. 2004, Ławicki et al. 2008).

Metody

Badaniami objęto najważniejsze dla ptaków wodno-błotnych akweny Pomorza Zachodniego, z wyłączeniem przybrzeżnych wód morskich: Dolinę Dolnej Odry od Kostrzyna do Szczecina, jezioro Dąbie, Zalew Szczeciński z Deltą Świny, Zalew Kamieński z rzeką Dziwną, jezioro Miedwie oraz odcinek miejski Szczecin-Police, w ramach którego liczono ptaki na Odrze od Szczecina do Polic wraz z odstożnikami Zakładów Chemicznych Police i zbiornikami przeciwpożarowymi w Szczecinie. W sezonie 2009/2010 przeprowadzono trzy liczenia w następujących terminach: 10–19 listopada 2009, 16–24 stycznia 2010 (większość odbyła się 16 i 17 stycznia, a jedynie liczenie ptaków w obrębie Szczecina 23 i 24 stycznia) oraz 20–29 marca 2010. Oprócz liczeń z lądu wykonano dwa liczenia z samolotu: 14 listopada 2009 i 2 kwietnia 2010.

W ramach liczeń rejestrowano wszystkie ptaki z następujących grup systematycznych: *Anseriformes*, *Podicipediformes*, *Gaviiformes*, *Phalacrocoracidae*, *Ardeidae*, *Gruiformes*, *Charadrii*, *Laridae*. Liczono także bielika *Haliaeetus albicilla*.

Podczas liczeń poruszano się pieszo po wyznaczonych odcinkach lub samochodem wzdłuż linii brzegowej, zatrzymując się co 500–1000 metrów w miejscach z szerokim polem widzenia i możliwością lustracji powierzchni wody. Na rozległych akwenach z niedostępnymi miejscami (np. jez. Miedwie, jez. Dąbie czy Zalew Szczeciński) obserwacje prowadzono z wcześniej wybranych punktów, głównie

Sprawozdania

przez lunetę. W niektórych przypadkach, np. na rozległych akwenach (głównie na Zalewie Szczecińskim) oraz podczas niekorzystnych warunków pogodowych, nie było możliwe dokładne policzenie i oznaczenie wszystkich stad ptaków przebywających nawet o kilka kilometrów od brzegu. Gęsi *Anser* sp. liczono przede wszystkim na noclegowiskach, przeważnie w godzinach rannych, podczas wylotu na żerowiska, a rzadko podczas wieczornego zlotu lub na żerowiskach na polach. Kontrolowane były stałe miejsca koncentracji tych ptaków. W tradycyjnych miejscach noclegowych liczono kormorany *Phalacrocorax carbo*, a na polnych żerowiskach łabędzie *Cygnus* sp.

W przypadku zbiorników wodnych o dużej powierzchni i/lub trudno dostępnych (szeroki pas szuwaru lub trzciny przy brzegu), takich jak np. Zalew Szczeciński, Zalew Kamieński czy jez. Dąbie bardziej wiarygodne wyniki uzyskano podczas liczenia z samolotu. Liczenia takie prowadzono z górnopłatowego, ultralekkiego samolotu dwuosobowego produkcji kanadyjskiej Zenith Ch701 Stol. Od strony pasażera (osoby liczącej) wymontowane były drzwi, co dodatkowo poszerzało pole widzenia. W przypadku dostrzeżenia przez pilota stada ptaków po lewej stronie, maszyna zawracała w celu ustawienia samolotu tak, aby stado znajdowało się po stronie liczącego. Samolot poruszał się z prędkością 90–150 km/h, na wysokości 50–100 m. Poszczególne stada fotografowano, szacowano liczebność i rozpoznawano gatunki lub gdy nie było takiej możliwości przypisywano je do rodzaju. Wyniki zapisywano w notesie lub nagrywano na dyktafon.

Trasa liczenia obejmowała: wschodni brzeg jez. Dąbie, wschodni brzeg Rostoki Odrzańskiej, wschodni brzeg Zalewu Szczecińskiego, następnie rzekę Dziwna, wschodni i zachodni brzeg Zalewu Kamieńskiego, północny brzeg Zalewu Szczecińskiego, Deltę Świny, Jezioro Nowowarpieńskie, zachodni brzeg Zalewu Szczecińskiego, zachodni brzeg Rostoki Odrzańskiej oraz zachodni brzeg jez. Dąbie. Samolot leciał w odległości około 500 m od brzegu. Lot trwał około 2,5 godzin. Ptaki niemożliwe do zarejestrowania przez liczącego z samolotu, np. perkozy, czy występujące w strefie przybrzeżnej kaczki właściwe *Anas* sp. zostały policzone z łądu.

Podczas liczenia zimowego prowadzonego w dniach 16–17 stycznia temperatura dochodziła do -3°C , było pochmurno i padał przelotny śnieg. Wiatr z kierunku zachodniego był dość silny, dochodzący do 40 km/h. W dniach 23–24 stycznia temperatura wynosiła -10°C , w nocy osiągając nawet -18°C . W obu terminach warunki zlodzenia akwenów był podobne. Lodem pokryta była prawie cała Odra od Kostrzyna do Gryfina. Zlodzenie pozostałych akwenów wynosiło 90–100%. Wolny od lodu był jedynie ciepły kanał Elektrowni Dolna Odra oraz kilkukilometrowy odcinek Regalicy poniżej jego ujścia pod Gryfinem, miejski fragment Odry w Szczecinie oraz odcinki ujściowe rzek i Kanał Piastowski.

Wyniki

W listopadzie na kontrolowanych akwenach stwierdzono około 157 000 ptaków wodno-błotnych i była to najwyższa jesienna liczebność odnotowana w historii

liczeń (Kaliciuk et al. 2003, własne dane niepubl.). Jesienią ptaki koncentrowały się głównie na Zalewie Szczecińskim, gdzie policzono ponad 74 000 osobników, w tym ponad 43 000 grążyc (tab. 1). Liczebność gęsi na noclegowiskach w listopadzie była najwyższa od 2002 roku (Ławicki et al. 2010). W Dolinie Dolnej Odry policzono 141 czapli białych *Egretta alba*, w tym 15 listopada koncentrację 120 os. na Kostrzyneckim Rozlewisu (Ł. Ławicki).

W styczniu 2010 stwierdzono najniższą liczbę ptaków wodno-błotnych na Pomorzu Zachodnim od roku 2002 (Ławicki et al. 2008). Niewątpliwie wpływ na to miała bardzo mroźna zima 2009/2010, jedna z ostrzejszych w ostatnim dwudziestolecu (Miętus et al. 2010). W tym okresie pokryte były lodem prawie wszystkie akweny. Ponadto długo zalegająca pokrywa śnieżna na polach wpłynęła na niedostępność do pokarmu, m.in. dla łabędzi i gęsi, których liczebność była wielokrotnie niższa niż w poprzednich latach (Ławicki et al. 2008, Ławicki et al. 2010). W styczniu 2010 odnotowano najwyższą w historii badań liczebność perkoza dwuczubego *Podiceps cristatus*, z rekordową koncentracją na Zalewie Kamieńskim (tab. 2). Na uwagę zasługuje rzadki przypadek zimowania ohara *Tadorna tadorna* 15 stycznia 2010 na odstojnikach w Policach (D. Wysocki) (por. Ławicki et al. 2008).

Przedłużająca się zima spowodowała niższą niż w poprzednich latach (Czeraszkiwicz et al. 2003, Kaliciuk et al. 2003, Czeraszkiwicz et al. 2004, własne dane niepubl.) liczebność ptaków podczas wiosennego liczenia. Miało to związek głównie z bardzo niską liczebnością gęsi (tab. 3), gdyż w marcu 2010 szczyt przelotu zanotowano już w pierwszej dekadzie tego miesiąca, czyli przed terminem liczenia. Przelot gęsi w marcu 2010 był szybki i bardzo intensywny, a w Dolinie Dolnej Odry koło Cedyni 9 marca zanotowano rekordową koncentrację 65 000 osobników, w tym 58 500 gęsi zbożowych *Anser fabalis* (Ł. Ławicki, S. Guentzel, Z. Kajzer – dane niepubl.).

Goście podziękowania kierujemy do obserwatorów, którzy mimo często trudnych warunków atmosferycznych dzielnie uczestniczyli w liczeniach. Byli to: Michał Barcz, Sebastian Guentzel, Robert Janowski, Katarzyna Jarska, Michał Jasiński, Zbigniew Kajzer, Jacek Kaliciuk, Krzysztof Kordowski, Aneta Kozłowska, Bartosz Raclawski, Marcin Sołowiej, Marcin Sowa, Paweł Stańczak, Artur Staszewski, Cezary Worona, Dariusz Wysocki, Mirosław Żarek, Grzegorz Żegliński oraz Koło Naukowe Zoologii Kręgowców „Wąsatka” Wydziału Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Szczecińskiego. Dziękujemy także pilotowi Andrzejowi Kostkiewiczowi za udaną współpracę podczas liczeń z samolotu. Praca wykonana w ramach działalności Zachodniopomorskiego Towarzystwa Przyrodniczego.

Sprawozdania

Tabela 1. Liczebność ptaków wodno-błotnych na Pomorzu Zachodnim w listopadzie 2009

Table 1. Numbers of waterfowl in Western Pomerania in November 2009. (1) – species, (2) – Lower Odra River valley, (3) – Dąbie Lake, (4) – Miedwie Lake, (5) – Kamieński Lagoon, (6) – Szczecin Lagoon, (7) – Szczecin and Police, (8) – total

Gatunek (1)	Odra (2)	jez. Dąbie (3)	jez. Miedwie (4)	Zalew Kamieński (5)	Zalew Szczeciński (6)	Szczecin i Police (7)	Razem (8)
<i>C. olor</i>	361	230	538	79	100	51	1359
<i>C. columbianus</i>	5		12		1		18
<i>C. cygnus</i>	20	3	89	168	179	4	463
<i>Cygnus</i> sp.			590	550	440		1580
<i>A. fabalis</i>	19500		900	4570	951		25921
<i>A. albifrons</i>	2330		400	2000	330		5060
<i>A. anser</i>	36		500		11		547
<i>Anser</i> sp.	4600	4000	2100		16900		27600
<i>B. leucopsis</i>	1				2		3
<i>B. bernicla</i>			1				1
<i>A. penelope</i>	80		250		80	60	470
<i>A. strepera</i>		3		11	10	500	524
<i>A. crecca</i>			80	9	100	100	289
<i>A. platyrhynchos</i>	1800	2000	200	1189	3500	3100	11789
<i>A. acuta</i>	1				17		18
<i>A. clypeata</i>					2	200	202
<i>Anas</i> sp.						650	650
<i>Ay. ferina</i>		21	71	44	302	42	480
<i>Ay. fuligula</i>	460	6100		226	20025	43	26854
<i>Ay. marila</i>					183		183
<i>Aythya</i> sp.	80	620		3000	22500		26200
<i>C. hyemalis</i>					1		1
<i>B. clangula</i>	130	500	465	405	2250	30	3780
<i>M. albellus</i>	4	1		15	172		192
<i>M. merganser</i>	361	200		93	1232	11	1897
<i>T. ruficollis</i>	1			1	8	3	13
<i>P. cristatus</i>	16	11	105	23	34		189
<i>P. auritus</i>					1		1
<i>P. carbo</i>	359	17	1	341		5	723
<i>E. alba</i>	141		2		11	18	172
<i>A. cinerea</i>	91	10	4	10	236	190	541
<i>H. albicilla</i>	2	1			11		14
<i>R. aquaticus</i>	1	1		1	4		7
<i>G. chloropus</i>		1	1				2
<i>F. atra</i>	194	3500	3170	2000	3500	225	12589
<i>G. grus</i>	390						390
<i>P. apricaria</i>			1350				1350
<i>V. vanellus</i>	330		390	150	150		1020
<i>G. gallinago</i>	3						3
<i>L. melanocephalus</i>	1						1
<i>L. ridibundus</i>	136	15	1170	78	207		1606
<i>L. canus</i>	73	13	8	196	460		750
<i>L. fuscus</i>	1				1		2
<i>L. argentatus</i>	635	4	4	50	79		772
<i>L. cachinnans</i>	10						10
<i>L. marinus</i>	25		2	42	28		97
<i>Larus</i> sp.	5	36	500	5			546
Razem (8)	32180	17287	12903	15256	74021	5232	156881

Tabela 2. Liczebność ptaków wodno-błotnych na Pomorzu Zachodnim w styczniu 2010**Table 2.** Numbers of waterfowl in Western Pomerania in January 2010. Denotations as in table 1

Gatunek (1)	Odra (2)	jez. Dąbie (3)	jez. Miedwie (4)	Zalew Kamieński (5)	Zalew Szczeciński (6)	Szczecin i Police (7)	Razem (8)
<i>C. olor</i>	21		3	31	50	52	157
<i>C. cygnus</i>	69				8	112	189
<i>Cygnus</i> sp.				50			50
<i>A. fabalis</i>	1503		6	300			1809
<i>A. anser</i>					6	10	16
<i>Anser</i> sp.				200			200
<i>T. tadorna</i>						1	1
<i>A. crecca</i>						5	5
<i>A. platyrhynchos</i>	255	20		557	1272	6135	8239
<i>Anas</i> sp.				200			200
<i>Ay. ferina</i>	77					211	288
<i>Ay. fuligula</i>	125			35	170	1566	1896
<i>Aythya</i> sp.					100		100
<i>B. clangula</i>	101			59	25	12	197
<i>M. albellus</i>	15			62	200	73	350
<i>M. merganser</i>	405			156	10650	220	11431
<i>T. rufigollis</i>	2				10	5	17
<i>P. cristatus</i>	15			480	40	8	543
<i>P. carbo</i>	2400			304		60	2764
<i>B. stellaris</i>					1		1
<i>A. cinerea</i>	19			12	80	72	183
<i>H. albicilla</i>	18		1	1	17		37
<i>G. chloropus</i>						21	21
<i>F. atra</i>	1413			374	765	3112	5664
<i>L. ridibundus</i>	35			38	27	1156	1256
<i>L. canus</i>	16			140		1045	1201
<i>L. argentatus</i>	852			79	175	216	1322
<i>L. marinus</i>	49			9	7	27	92
<i>Larus</i> sp.				44			44
Razem (8)	7390	20	10	3131	13603	14119	38273

Sprawozdania

Tabela 3. Liczebność ptaków wodno-błotnych na Pomorzu Zachodnim w marcu–kwietniu 2010

Table 3. Numbers of waterfowl in Western Pomerania in March–April 2010. Denotations as in table 1

Gatunek (1)	Odra (2)	jez. Dąbie (3)	jez. Miedwie (4)	Zalew Kamieński (5)	Zalew Szczeciński (6)	Szczecin i Police (7)	Razem (8)
<i>C. olor</i>	134	12	72	54	160	16	448
<i>C. columbianus</i>	16				50		66
<i>C. cygnus</i>	626				197		823
<i>Cygnus</i> sp.				33			33
<i>A. fabalis</i>	2500		140				2640
<i>A. albifrons</i>	2500		10		15		2525
<i>A. anser</i>	121			31	209	40	401
<i>A. indicus</i>	1						1
<i>B. leucopsis</i>	2						2
<i>Anser</i> sp.	110		50		16		176
<i>T. tadorna</i>	24				3	35	62
<i>A. galericulata</i>					1		1
<i>A. penelope</i>	3661	108		739	2200	15	6723
<i>A. strepera</i>	406			38	78	270	792
<i>A. crecca</i>	1507			37	170		1714
<i>A. platyrhynchos</i>	2280	50	110	1685	3100	530	7755
<i>A. acuta</i>	1270			2	800		2072
<i>A. querquedula</i>	18				43	2	63
<i>A. clypeata</i>	330	2		38	232	100	702
<i>Ay. ferina</i>	442	1			37	150	630
<i>Ay. fuligula</i>	1556	2370		3000	10050	1300	18276
<i>Ay. marila</i>				500	8800		9300
<i>Anas/Aythya</i> sp.				410			410
<i>B. clangula</i>	61	41	60	319	1405	60	1946
<i>M. albellus</i>	9	16		87	560	30	702
<i>M. merganser</i>	206	5	10	28	2920	28	3197
<i>T. ruficollis</i>	1					1	2
<i>P. cristatus</i>	17	32	40	134	179	31	433
<i>P. carbo</i>	53		5	639	450		1147
<i>E. alba</i>	10				8		18
<i>A. cinerea</i>	45		10	85	42		182
<i>H. albicilla</i>	11	1	1	2	27	3	45
<i>F. atra</i>	520	130	60	1445	610	110	2875
<i>G. grus</i>	41		40	30	230		341
<i>H. ostralegus</i>	3						3
<i>V. vanellus</i>	194			19	147		360
<i>P. pugnax</i>	3						3
<i>G. gallinago</i>	1						1
<i>S. rusticola</i>				1			1
<i>T. totanus</i>	2			4			4
<i>T. ochropus</i>	1						1
<i>H. minutus</i>						12	12
<i>L. ridibundus</i>	80		410	756	154		1400
<i>L. canus</i>	10			51	66		127
<i>L. argentatus</i>	45			47	19		111
<i>L. marinus</i>				7	2		9
<i>Larus</i> sp.			200	12	120		332
Razem (8)	19047	2768	1218	10232	33101	2733	69099

Numbers of waterfowl in Western Pomerania in season 2009/2010

In the season 2009/2010 3 censuses (in November, January and March-April) of waterfowl in Western Pomerania were carried out. The Lower Odra River valley (between Szczecin and Kostrzyn), Dąbie Lake, Szczecin Lagoon together with Świna River estuary, Kamieński Lagoon, Miedwie Lake, Szczecin and Police, were controlled. There were three land and additionally two airplane controls (in November and April). The number of particular species was presented in the tables 1–3. In November, about 157 000 waterfowl in Western Pomerania were recorded, and it was the largest abundance recorded during censuses ever. In autumn birds occurred mostly on the Szczecin Lagoon, where over 74 000 individuals, including over 42 000 of the Tufted Ducks *Aythya fuligula* and the Greater Scaups *Aythya marila* were counted. In January 2010, the lowest number of waterfowl from 2002 in Western Pomerania was recorded, what is the effect of very cold winter 2009/2010, one of the coldest in last twenty-year period in Poland. In that time, almost all reservoirs were covered by ice. The prolonged winter caused the low abundance of birds during the spring stocktaking. It was related mainly to the low abundance of geese, which migration peak was recorded before the census.

Literatura

- Czeraszkiwicz R., Haferland H.-J., Oleksiak A. 2003. Wyniki liczenia dzikich gęsi na Pomorzu Zachodnim w listopadzie 2002 r. oraz styczniu i marcu 2003 r. W: Czeraszkiwicz R., Oleksiak A. (red.). Ptaki wodno-błotne na Pomorzu Zachodnim. Wyniki liczeń w sezonie 2002/2003, ekologia i ochrona, ss. 5–13. ZTO–PZŁ, Szczecin.
- Czeraszkiwicz R., Haferland H.-J., Oleksiak A. 2004. Wyniki liczeń ptaków wodno-błotnych na Pomorzu Zachodnim w sezonie 2003/2004. W: Czeraszkiwicz R., Oleksiak A. (red.). Ptaki wodno-błotne na Pomorzu Zachodnim. Wyniki liczeń w sezonie 2003/2004, ekologia i ochrona, ss. 5–16. ZTO–PZŁ, Szczecin.
- Guentzel S. 2002. Liczebność ptaków wodno-błotnych na Pomorzu Zachodnim w styczniu 2002. W: Cofta T., Czeraszkiwicz R., Oleksiak A., Staszewski A. Ptaki wodno-błotne na Pomorzu Zachodnim. Liczebność i rozmieszczenie dzikich gęsi i innych ptaków w listopadzie 2001 i styczniu 2002 r., ss. 11–13. ZTO–PZŁ, Szczecin.
- Kaliciuk J., Oleksiak A., Czeraszkiwicz R. 2003. Wyniki liczeń ptaków wodno-błotnych na Pomorzu Zachodnim w sezonie 2002/2003. W: Czeraszkiwicz R., Oleksiak A. (red.). Ptaki wodno-błotne na Pomorzu Zachodnim. Wyniki liczeń w sezonie 2002/2003, ekologia i ochrona, ss. 14–25. ZTO–PZŁ, Szczecin.
- Ławicki Ł., Czeraszkiwicz R., Guentzel S., Jasiński M., Kajzer Z., Kaliciuk J., Oleksiak A. 2008. Zimowanie ptaków wodnych na Pomorzu Zachodnim w latach 2002–2008. Not. Orn. 49: 235–244.
- Ławicki Ł., Staszewski A., Czeraszkiwicz R. 2010. Wędrownka i zimowanie gęsi zbożowej *Anser fabalis* i gęsi białoczelnej *A. albifrons* na Pomorzu Zachodnim w latach 1991–2008. Ornis Pol. 51: 93–106.
- Miętus M., Ustrnul Z., Marosz M., Biernacik D., Czekerda D., Kilar P., Czernecki B., Kasprowicz T., Owczarek M. 2010. Biuletyn Monitoringu Klimatu Polski, zima 2009–2010. IMGW. Warszawa.
- Staszewski A., Czeraszkiwicz R., Oleksiak A. 2002. Wyniki liczenia dzikich gęsi na Pomorzu Zachodnim w listopadzie 2001 i styczniu 2002. W: Cofta T., Czeraszkiwicz R., Oleksiak

Sprawozdania

A., Staszewski A. Ptaki wodno-błotne na Pomorzu Zachodnim. Liczebność i rozmieszczenie dzikich gęsi i innych ptaków w listopadzie 2001 i styczniu 2002 r., ss. 4–10. ZTO–PZŁ, Szczecin.

Wilk T., Jujka M., Krogulec J., Chylarecki P. (red.). 2010. Ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce. OTOP. Marki.

Dominik Marchowski, Łukasz Ławicki

Zachodniopomorskie Towarzystwo Przyrodnicze
Wąska 13, 71-415 Szczecin, gaja-art@gaja-art.com

I Zjazd Ornitologów Pomorza Czarnocin, 21–23 stycznia 2011

W dniach 21–23 stycznia 2011 w Czarnocinie nad Zalewem Szczecińskim doszło do spotkania pomorskich ornitologów podczas I Zjazdu Ornitologów Pomorza. W spotkaniu w ośrodku „Frajda” uczestniczyło 80 osób głównie z Pomorza, a także kilku ornitologów z sąsiedniej Ziemi Lubuskiej i Wielkopolski. Pierwszym punktem programu w piątkowy wieczór były prezentacje zdjęć. Anna Malecha i Marcin Sołowiej opowiedzieli o swojej wyprawie na Krym, a następnie Sebastian Guentzel wraz z Marcinem Sołowiejem przedstawili ptaki Majorki, które mieli przyjemność obserwować podczas kwietniowej wycieczki. Pokaz zdjęć zakończył Włodzimierz Meissner, który opowiedział o ptakach Republiki Południowej Afryki. Piątkowy wieczór upłynął na długich rozmowach...

22 stycznia oficjalnego otwarcia Zjazdu dokonał Łukasz Ławicki, który w słowie wstępnym zapowiedział prace nad strategią badań w regionie. W dłuższej perspektywie czasowej działania ornitologów na Pomorzu mają doprowadzić do